Journal of Education Graduate Studies Research
http://ednet.kku.ac.th/edujournal

สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

Status and Guidelines of Information System Management Development of the Educational Opportunity Expansion Schools under the Office of Maha Sarakham Primary Education Service Area 1

กำชัย สารมาคม [1] และ ชยากานต์ เรืองสุวรรณ [2]
Gumchai Saramakom[1] and Chayakarn Ruangsuwan [2]
[1] สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Department of Educational Administration, Faculty of Educational, Rajabhat Maha Sarakham University
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Assistant Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Educational,
Rajabhat Maha Sarakham University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหาร จำนวน 6 คน และครูผู้รับผิดชอบระบบสารสนเทศ โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอเป็นความเรียงผลการวิจัยดังนี้ 1) สภาพการบริหารจัดการระบบสารสนเทศ พบว่า ไม่มีการกำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการระบบสารสนเทศที่ชัดเจน มีการออกคำสั่งแต่งตั้งไม่เป็นปัจจุบัน บุคลากรผู้รับผิดชอบน้อย มีภาระงานมาก ขาดความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์ สถิติ คอมพิวเตอร์ ขาดการส่งเสริม การพัฒนาตนเอง ขาดกระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบต่อเนื่อง ไม่มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน 2) แนวทางการพัฒนา มีดังนี้ ควรมีการประชุมชี้แจง ควรออกคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นปัจจุบันร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน จัดให้มีศูนย์สารสนเทศตามสภาพ จัดการดำเนินงานให้เป็นระบบ จัดสรรวัสดุครุภัณฑ์ คอมพิวเตอร์ งบประมาณให้เพียงพอ และเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านการจัดการระบบสารสนเทศควรอุทิศเวลาอย่างจริงจัง ควรนำเสนอสรุปข้อมูลสารสนเทศในรอบปี ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ ควรสร้างขวัญกำลังใจส่งเสริมการพัฒนาตนเองโดยการอบรม และเรียนรู้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ : การพัฒนาระบบสารสนเทศ การบริหารจัดการ การบริหารจัดการระบบสารสนเทศ

Corresponding author. Tel: Mobile+66 (0)8-3675-9513
E-mail address: gumchai2222@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to study the status and development guidelines including some suggestions of information system management of the Educational Opportunity Expansion Schools. The target group consisted of 6 school administrators and 12 teachers (2 teachers of each school) who were responsible for information systems, selected through purposive sampling. The instrument used in the research was an interview form. The statistics used for analyzing data was content analysis and descriptive presentation.

The research findings found that: 1. The status of information system management found that there was no action plan of information system management setting clearly. The notification on appointment for responsible teachers was not updated. There were not adequate responsible personnel to carry out all the tasks. The personnel had too many tasks to do. They lacked math skills, statistics and computer skills. Besides, they lacked self-development support, systematic and continuous work process, and finally there was not the follow -up assessment of work. 2. The development guidelines for information system management of the Educational Opportunity Expansion Schools were as follows: there should be a clarification meeting. The notification on appointment for responsible teachers should be updated, there should participate in operation planning. The information center should be arranged. The performance should be systematic. There should be adequate materials and durable articles, computer, budget allocation And the officials who had information system knowledge should devote time to work earnestly. The important data should be presented annually. The work performance should be assessed at intervals and finally there should build up working morale and self-development support by training, seminar and self-study.

Keywords : Information System Management Development , System Management, Educational Opportunity Expansion Schools, Information System Management , Schools.

บทนำ

การจัดระบบสารสนเทศของหน่วยงานระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขอบข่าย ครอบคลุมงานตามกระบวนการบริหาร และการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาทั้ง 6 ขั้นตอน ดังนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ ซึ่งโรงเรียนต้องดำเนินการจัดระบบสารสนเทศให้ครอบคลุมการบริหารการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระดับ โดยสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พยายามพัฒนาประสิทธิภาพของระบบข้อมูลและสารสนเทศ ของหน่วยงานโดยยึดแนวทาง 6 ขั้นตอน ดังกล่าว แต่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร [2] ซึ่งสอดคล้องกับผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการโดยใช้ระบบสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่าการดำเนินงานด้านดังกล่าวยังไม่ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจาก การใช้ข้อมูลและสารสนเทศของหน่วยงาน ยังมีความยุ่งยากซับซ้อนข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ไม่พร้อมในการใช้งาน ครูผู้รับผิดชอบขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่สามารถบริหารจัดการระบบสารสนเทศได้ [1] รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่พบ ในปัจจุบัน ดังนี้ 1)การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความล่าช้า ข้อมูลไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ผู้ให้ข้อมูล ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ การประสานงานไม่สะดวก มีความซ้ำซ้อน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลไม่ทันสมัย ล่าช้า ความร่วมมือของผู้ประมวลผลยังไม่ดีพอ 3) การใช้ข้อมูล ผู้บริหารเรียกใช้ข้อมูลเร่งด่วนเกินไปในบางข้อมูลที่มีไม่ครอบคลุมกับ ความต้องการ ผู้ใช้ข้อมูลยังไม่เข้าใจประโยชน์ของข้อมูล ระบบการจัดข้อมูลยังไม่ดีเรียกใช้ไม่สะดวก 4) ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน 5) การสนับสนุนจากผู้บริหารยังไม่ดีพอ และ 6) บุคลากรไม่เพียงพอและขาดทักษะความรู้ด้านสารสนเทศมีการย้ายงานบ่อยและในบางแห่งคำสั่งมอบหมายงานยังไม่ชัดเจน [4]

จากความสำคัญของการบริหารจัดการระบบสารสนเทศ ที่มุ่งพัฒนางานภายใต้ข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพให้สถานศึกษา มีความเป็นเลิศในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพ และแนวทาง การพัฒนาการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ว่ามีสภาพการบริหารจัดการระบบสารสนเทศอย่างไร มีแนวทางการพัฒนาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีความเป็นเลิศอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้สถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันนำไปแนวทางในการในการวางแผนพัฒนา การบริหารจัดการระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพและความต้องการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ขอบเขตการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านประชากร**

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบระบบสารสนเทศ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 6 โรงเรียน

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา**

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยใช้กรอบการบริหารจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 6 ด้าน ดังนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดหน่วย หรือคลังข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้

3. **ขอบเขตด้านสถานที่**

สถานที่ที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้ง 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอกันทรวิชัย อำเภอบรบือ และอำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

4. **ขอบเขตด้านเวลา**

ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่วันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2556

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบสารสนเทศและศึกษาแนวทางการพัฒนา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย**

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบระบบสารสนเทศ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 6 คน และครูผู้รับผิดชอบระบบสารสนเทศโรงเรียนละ2 คน จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน การเลือกกลุ่มเป้าหมาย โดยการเลือกแบบเจาะจง

จากโรงเรียนแกนนำ ICT และมีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ด้าน ICT เพื่อการบริหารจัดการเรียน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล**

แบบสัมภาษณ์สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยการศึกษาคู่มือ เอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1) ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อศึกษาแนวคิดที่หลากหลายในการพัฒนาการบริหารจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาส

2) ศึกษา เอกสารตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ของบุญชม ศรีสะอาด เพื่อเป็นแนวทางการสร้าง แบบสัมภาษณ์

3) กำหนดกรอบโครงสร้างที่ศึกษา

4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดของการวิจัย

5) นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง

6) นำแบบสัมภาษณ์ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงความครอบคลุมเนื้อหา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษา โดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1 ทุกข้อ

7) เมื่อได้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันเวลาที่ปรากฏ

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล**

3.1 ขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในการขอเอกสาร ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบสารสนเทศ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน ด้านระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัด

3.2 ขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทำหนังสือประสานความร่วมมือ กับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย กำหนดนัดหมายวัน เวลา ในการสัมภาษณ์

3.3 ผู้วิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองตามวัน เวลาที่กำหนด

3.4 นำข้อมูลไปวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการระบบสารสนเทศ

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล**

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่นำเสนอเป็นความเรียง เพื่อนำข้อมูลแนวทางการพัฒนา และข้อเสนอแนะมาเป็นแนวทางการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ผลปรากฏว่า

1.1 ไม่มีการกำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการระบบสารสนเทศที่ชัดเจนแน่นอน

1.2 การกำหนดครูผู้รับผิดชอบ ออกคำสั่งแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบ ไม่เป็นปัจจุบัน

1.3 บุคลากรผู้รับผิดชอบมีน้อย ครูมีภาระงานมากจึงไม่มีเวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล ประมวลผล จัดหน่วยและวิเคราะห์ข้อมูล

1.4 ครูขาดความรู้ ความชำนาญ ทางด้านคณิตศาสตร์ สถิติ คอมพิวเตอร์ และระบบสารสนเทศ ขาดการส่งเสริมการพัฒนาตนเอง โดยการสนับสนุนให้เข้ารับการอบรม

1.5 ขาดกระบวนการดำเนินงาน ที่เป็นระบบในการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และการดำเนินการที่ต่อเนื่อง

1.6 ไม่มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

1.7 การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ไม่มีแหล่งจัดเก็บ มีการจัดประชุม เพื่อระดมความคิดเห็น เน้นการมีส่วนร่วม จากนั้นจึงร่วมกันสรุปเพื่อนำข้อมูลไปใช้ต่อไป

1.8 การตรวจสอบความเป็นปัจจุบันของข้อมูล มีการกำหนดวิธีการตรวจสอบข้อมูล แต่ข้อมูลบางตัวเป็นข้อมูลเก่าไม่มีการแก้ไข เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา

1.9 การดำเนินการประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามคำชี้แจง แบบฟอร์ม และแนวปฏิบัติของหน่วยงาน ต้นสังกัด ทั้งนี้โรงเรียนได้ใช้โปรแกรมตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดให้ใช้ ไม่มีการนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไปใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการ

1.10 ไม่มีห้องที่ใช้เป็นศูนย์สารสนเทศที่ชัดเจน ข้อมูลจะถูกจัดเก็บในห้องพักครู หรือห้องผู้อำนวยการ

1.11 มีการนำเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพมาใช้น้อย

1.12 ไม่มีการจัดระบบการค้นหา มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นแฟ้มงานชัดเจน แต่ไม่เป็นปัจจุบัน ขาดระบบจัดเรียงเอกสาร

1.13 การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลในรูปของเอกสารเป็นรูปเล่ม แผ่นพับและ เก็บรวบรวมข้อมูลในรูปของไฟล์เอกสาร

1.14 ขาดงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือที่ทันสมัย และงบประมาณการนำเสนอ

2. แนวทางการพัฒนา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบสารสนเทศโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากการสัมภาษณ์โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายปรากฏว่า

2.1 ควรมีการประชุมเพื่อชี้แจงสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานในแต่ละด้าน

2.2 ควรออกคำสั่งแต่งตั้ง ครูผู้รับผิดชอบให้เป็นปัจจุบัน

2.3 ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานเพื่อเป็นกรอบและแนวปฏิบัติในการดำเนินงาน

2.4 ลดภาระงานสอน

2.5 จัดให้มีห้องหรือมุม เป็นศูนย์สารสนเทศให้เป็นไปตามสภาพ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับบริบทและประโยชน์การใช้งานของแต่ละโรงเรียน

2.6 ควรจัดระบบการดำเนินงานให้เป็นระบบ เพื่อให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดกรอบขอบข่ายงาน และแนวปฏิบัติให้ชัดเจน

2.7 จัดสรรวัสดุครุภัณฑ์ คอมพิวเตอร์ และงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

2.8 จัดหา และสนับสนุนเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ และอุทิศเวลาดำเนินงานอย่างจริงจัง

2.9 กำหนดเวลาให้สอดคล้องกับลักษณะของการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอน

2.10 ครูควรศึกษา ทำความเข้าใจก่อนการกรอกข้อมูล

2.11 จัดทำระบบการค้นหาข้อมูล Filing มาใช้ เพื่อความสะดวกในการเรียกใช้

2.12 ควรนำเสนอข้อมูล สรุปข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ ๆ ในรอบปี เพื่อเผยแพร่ให้หน่วยงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสาธารณชนรับทราบ และนำข้อมูลไปใช้เพื่อ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.13 ควรมีการประเมินผล การปฏิบัติงานเป็นระยะ เมื่อเกิดข้อผิดพลาดมีการแก้ไขทันที โดยผู้บริหารจะมีการนิเทศ กำกับติดตาม รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

2.14 ส่งเสริมการพัฒนาตนเองของบุคลากร โดยการอบรม ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งสร้างเครือข่ายด้านสารสนเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันพัฒนางาน ด้านระบบสารสนเทศแบบคู่ขนาน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาสภาพ และแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการบริการจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ยึดรูปแบบการบริหารจัดการระบบสารสนเทศตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 6 ด้าน ปรากฏว่า 1) ไม่มีการกำหนดแผนการปฏิบัติการบริหารจัดการระบบสารสนเทศที่ชัดเจนแน่นอน มีการออกคำสั่งแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบ แต่ไม่เป็นปัจจุบัน บุคลากรผู้รับผิดชอบมีน้อย ครูมีภาระงานมากจึงไม่มีเวลาในการดำเนินงาน ครูขาดความรู้ความชำนาญทางด้านคณิตศาสตร์สถิติ คอมพิวเตอร์ และระบบสารสนเทศ ขาดการส่งเสริมการพัฒนาตนเองของบุคลากร ขาดกระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบต่อเนื่อง และไม่มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ขาดแคลนบุคลากร รวมทั้งขาดครูสาขาวิชาคณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ จึงทำให้ต้องบริหารจัดการระบบสารสนเทศตามบริบทของโรงเรียน การดำเนินงานแต่ละครั้งโรงเรียนประสบปัญหาเนื่องมาจากไม่มีครูผู้รับผิดชอบโดยตรง อีกทั้ง มีภาระงานสอน หน้าที่พิเศษมาก จึงทำให้ประสิทธิภาพในการดำเนินงานลดลง 2) การนำข้อมูลไปใช้ของโรงเรียนจะดำเนินการตามหน่วยงานต้นสังกัดกำหนด แต่ถ้าพิจารณาในแง่คุณภาพของสารสนเทศแล้วยังไม่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการได้เท่าที่ควร ขาด การดำเนินการที่ต่อเนื่อง ขาดงบประมาณ ในการนำเสนอข้อมูลและนำข้อมูลมาใช้ไม่ทัน จึงทำให้สภาพการนำข้อมูลไปใช้มีการดำเนินการน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี ชมพูกุล [6] ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในเรียนมัธยมศึกษา ของสหวิทยาเขตเบญจบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวม และรายด้านอยู่ระดับมากได้แก่ ด้านการนำข้อมูลไปใช้ ด้านการจัดเก็บข้อมูล และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล 3) การดำเนินการประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการตามคำชี้แจงแบบฟอร์ม และแนวปฏิบัติของหน่วยงานต้นสังกัด จึงไม่มีปัญหาในการดำเนินการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการดำเนินการตามคำชี้แจง และแนวปฏิบัติของหน่วยงานต้นสังกัด เนื่องจากโรงเรียนต้องใช้โปรแกรมตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดจึง ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ 4) การจัดหน่วยหรือคลังข้อมูล ไม่มีห้องที่ใช้เป็นศูนย์สารสนเทศที่ชัดเจน ข้อมูลจะถูกจัดเก็บ ในห้องพักครู หรือห้องผู้อำนวยการ มีการนำเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพมาใช้น้อย ไม่มีการจัดระบบการค้นหา มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นแฟ้มงานที่ชัดเจน แต่ไม่เป็นปัจจุบัน ยังขาดระบบการจัดเรียงเอกสาร การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลในรูปของเอกสารเป็นรูปเล่ม แผ่นพับและเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปของไฟล์เอกสาร ขาดงบประมาณสนับสนุน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดแผนปฏิบัติงานในการจัดหน่วยข้อมูลให้ชัดเจนแน่นอน ไม่มีห้องที่ใช้เป็นศูนย์สารสนเทศ ที่ชัดเจน ส่วนครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นมีปริมาณไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณสนับสนุน ไม่มีการจัดระบบการค้นหา มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นแฟ้มงานที่ชัดเจน แต่ไม่เป็นปัจจุบัน

2. แนวทางการพัฒนา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.1 ควรมีการประชุมเพื่อชี้แจง สร้างความเข้าใจในการดำเนินงาน ควรออกคำสั่งแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบให้เป็นปัจจุบัน ร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน เพื่อเป็นกรอบและแนวปฏิบัติในการดำเนินงาน และลดภาระงานสอน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการส่งเสริม และพัฒนาสมรรถภาพของผู้ปฏิบัติงาน ย่อมส่งผลต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ผู้บริหาร จึงควรจัดอบรมบุคลากรที่ปฏิบัติงานสารสนเทศ ในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงาน กำหนดแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจนเป็นระบบสอดคล้องกับ ทุกหน่วยงาน และมีการติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงานทุกระบบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัทเทพ สิงห์แก้ว [3] ที่พบว่า แนวทางพัฒนาในการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียน ได้แก่ จัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ การดำเนินงาน กำหนดแผนปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างสม่ำเสมอ

2.2 จัดให้มีห้องหรือมุมเป็น ศูนย์สารสนเทศให้เป็นไปตามสภาพ เหมาะสมกับบริบทและประโยชน์การใช้งานของแต่ละโรงเรียน และจัดทำระบบการค้นหาข้อมูล Filing มาใช้ เพื่อความสะดวกในการเรียกใช้ข้อมูล ทั้งนี้เพราะข้อมูลของโรงเรียนมีหลายประเภทและมีปริมาณเพิ่มขึ้น หากดำเนินการไม่ชัดเจนเป็นระบบ ไม่มีแหล่ง ในการจัดเก็บที่เป็นสัดส่วน อุปกรณ์ที่ใช้ การจัดเก็บไม่เพียงพอ จะส่งผลให้การค้นหาข้อมูลยาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวพัชร ชูประเสริฐ [5] ที่พบว่า แนวทางพัฒนาในการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียน ได้แก่ ควรจัดให้มีห้องสารสนเทศ ควรมีการวางแผนการจัดคลังข้อมูลให้เป็นไปตามสภาพและระยะเวลาของข้อมูลแต่ละประเภท ควรกำหนดแนวปฏิบัติใน การจัดระบบข้อมูลไว้อย่างชัดเจน และควรจัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดเก็บให้เพียงพอ

2.3 ควรจัดระบบการดำเนินงานให้เป็นระบบมีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดกรอบขอบข่ายงานแนวปฏิบัติให้ชัดเจน และจัดสรรวัสดุ ครุภัณฑ์ คอมพิวเตอร์ และงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดระบบการดำเนินงานการกำหนดแนวปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความเข้าใจตรงกัน และการจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน จะส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวพัชร ชูประเสริฐ [5] ที่พบว่า แนวทางพัฒนาในการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียน ได้แก่ ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ควรจัดหาเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้เพียงพอ และจัดระบบ การบริหารจัดการระบบสารสนเทศมีประสิทธิภาพ

2.4 จัดหา และสนับสนุนเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ และอุทิศเวลาในการดำเนินงานอย่างจริงจัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกรอกข้อมูลบางประเภทที่มีความซับซ้อน ต้องเสียเวลาในการวิเคราะห์หลายขั้นตอน ดังนั้นต้องเข้าอบรมเพื่อเรียนรู้เทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูล อีกทั้งข้อมูลบางประเภทต้องใช้ระยะเวลาในการวิเคราะห์ อย่างต่อเนื่อง ครูผู้รับผิดชอบจำเป็นต้อง มีความพร้อมเสียสละเวลาในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ผกา ดำรงธรรม [4] ได้ศึกษาผลการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สรุปได้ว่า จุดแข็งของระบบการบริหารจัดการของโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล แต่สามารถบริหารจัดการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การทุ่มเทเสียสละทั้งด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์ จากทุกฝ่าย ในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ

2.5 ครูควรศึกษาทำความเข้าใจก่อนการกรอกข้อมูล กำหนดเวลาให้สอดคล้องกับงานแต่ละขั้นตอน และควรนำเสนอข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ ๆ ในรอบปี เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะก่อนการปฏิบัติงานควรมีการศึกษาคำชี้แจง และแนวปฏิบัติก่อน การดำเนินการจึงจะทำให้ข้อมูลที่ได้ มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรมี

การส่งเสริมให้ มีการนำเสนอ โดยจัดสรรงบประมาณ เผยแพร่ข้อมูล และจัดการอบรมเพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ เมื่อเกิดข้อผิดพลาดควรแก้ไขทันที โดยผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับติดตาม รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจ ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง โดยการอบรม ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนางานแบบคู่ขนาน ทั้งนี้เนื่องมาจากการส่งเสริมและพัฒนาครูควรเริ่มดำเนินการออกคำสั่งแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบ ส่งครูเข้าอบรมเพื่อให้มีความรู้ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลในการจัดทำระบบบริหารสารสนเทศสถานศึกษา และโปรแกรมจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา แต่ประสบปัญหา เนื่องจากขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ควรกำหนดแผนปฏิบัติงาน ประชุมชี้แจง กำหนดทิศทางเพื่อป้องกันการซ้ำซ้อนของข้อมูล

1.2 ด้านการตรวจสอบข้อมูล ควรจัดอบรมผู้มีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูล จัดให้มีหน่วยตรวจสอบข้อมูลเฉพาะ และจัดระบบให้ชัดเจน

1.3 ด้านการประมวลผลข้อมูล ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย เพียงพอ และจัดระบบการประมวลผลให้มีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านการจัดหน่วย ควรกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ควรจัดคลังข้อมูลตามสภาพและระยะเวลาข้อมูลแต่ละประเภท และจัดให้มีศูนย์ปฏิบัติงานกลางให้บริการด้านข้อมูล

1.5 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ควรจัดอบรมทางสถิติและเทคนิควิธีการแก่ผู้วิเคราะห์ข้อมูล จัดหาและสนับสนุนเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และอุทิศเวลาอย่างจริงจัง และจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานวิเคราะห์ข้อมูล

1.6 ด้านการนำไปใช้ ควรจัดอบรมให้ความรู้และเทคนิควิธีการแก่ผู้มีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูล ควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ และควรประชาสัมพันธ์การนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารยังหน่วยงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพกับโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน

2.2 ควรพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและส่งเสริมการศึกษา โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการระบบสารสนเทศ

เอกสารอ้างอิง

[1] เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต1,สำนักงาน.**ระบบสารสนเทศและแนวปฏิบัติในการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียน**. มหาสารคาม : กลุ่มนโยบายและแผน. 2555.

[2] คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **การบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ**. กรุงเทพ : คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553.

[3] ธนัทเทพ สิงห์แก้ว. **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมเครือข่ายวังบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 7**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. 2554.

[4] พิมพ์ผกา ดำรงธรรม. **การศึกษาผลการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. 2552.

[5] สุวพัชร ชูประเสริฐ. **ปัญหาและแนวทางการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. 2554.

[6] อัญชลี ชุมภูกุล. **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษาของสหวิทยาเขตเบญจบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. 2555.